

Advocacions marianes lleidatanes

L'Institut d'Estudis Ilerdencs va acollir un interessant itinerari religiós i cultural

Redacció
Lleida

Amb ocasió de la festa de la Mare de Déu del Blau, que se celebra a Lleida el 2 de febrer i que coincideix amb el dia de la Candelera, va tenir lloc un innovador acte cultural i maria. Aquesta festa és organitzada per l'Associació BlausLleida, que aplega les nenes i dones que es diuen Blau o Maria del Blau.

El seu títol era ja prou evident del que s'anava a tractar: *Del riu al turó. Itinerari d'advocacions marianes de Lleida*. Es va fer a l'aula magna de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, ubicat a l'antic Hospital de Santa Maria. Diversos ponents van presentar, en breus intervencions, la història de les nou advocacions marianes més populars de la ciutat de Lleida. Totes, però, tenien una característica comuna: la seva lleidatinitat i singularitat com a advocacions úniques i arrelades en la tradició religiosa i popular de la capital de la Terra Ferma, amb un marcat caràcter identitari.

Els ponents van anar desgranant aquestes advocacions marianes i lleidatanes amb l'ajut d'un muntatge audiovisual, realitzat per Jaume Climent i que pot ser visionat accedint a Youtube. En acabar cadascuna de les intervencions, el Petit Cor de la catedral de Lleida, sota la direcció del mestre de capella Mn. Joaquim Mesalles i amb l'acompanyament al piano de Lluís Climent, van interpretar fragments dels goigs propis de cada una de les advocacions, si en tenien; i si no era així, s'interpretava un cant maria tradicional.

Nou advocacions

Així, es va dedicar l'acte a les dues marededéus trobades de Lleida: la Mare de Déu de Butsènit i la Mare de Déu de Grenyana, trobades totes dues, segons les seves respectives llegendes, per un pastor. La presentació va anar a càrrec de Salvador Solsona i Dolors Comes, presidents de cadascuna de les dues partides de l'Horta de Lleida, on, a banda i banda del riu Segre, hi ha les dues ermites on es veneren i tenen lloc cada setembre els populars aplecs, a l'entorn del 8 de setembre, festa de la Nativitat de la Mare de Déu i a casa nostra de les marededéus trobades.

El president de l'Associació d'Amics de la Seu Vella de Lleida, Joan Ramon González, va evocar la Mare de Déu dels Fillols, imatge d'alabastre d'estil gòtic (segle XIV) del taller de Bartomeu Robio. Provenent de la Porta dels Fillols de la Seu Vella, és venerada actualment a l'església de Sant Llorenç de Lleida, tot i que pertany al fons del Museu de Lleida.

González també va presentar la Mare de Déu de l'Hospital, imatge gòtica del 1460 atribuïda a Bertran de la Borda, amb moltes semblances i una llegenda relacionada amb la Mare de Déu del Blau i que fins a l'any 2006 va presidir la façana principal de l'antic

Serveis Audiovisuals IEI

Jordi Curcó va parlar de la Mare de Déu de la Llitera.

Hospital de Santa Maria, on es va fer l'acte i avui seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs. La Mare de Déu de l'Hospital està exposada des del 2012 al Museu de Lleida, on va ser traslladada després de la restauració duta a terme per Ramon Solé.

No podia mancar en aquest itinerari la patrona de la ciutat de Lleida, la Verge Blanca de l'Acadèmia, advocació titular de l'Acadèmia Mariana, fundada el 1862 i que deu el seu origen a l'epidèmia de còlera que la ciutat va patir el 1866. El matrimoni Blanca Roca i José Luis Salinas, membres de la junta directiva d'aquesta institució, en van fer la presentació. Van destacar la celebració del certamen maria que, des del 1863, tots els anys convoca i celebra l'Acadèmia Mariana en honor d'una advocació mariana convidada i que té lloc a l'entorn de la festa de la patrona, el 2 d'octubre.

Un altra advocació presentada va ser la de la Mare de Déu de l'Arcada, patrona del carrer Major de Lleida i venerada a l'església de Sant Pere, on hi ha la petita i antiga imatge. També es troba a la via pública, en una capelleta ubicada a la façana lateral de l'esmentada església. La professora Anna Maria Gaya va evocar la seva tradició, col·locada en l'arcada d'una porta de l'antiga muralla de la ciutat; d'aquí ve el seu nom.

La directora del Museu Diocesà de Lleida, Montserrat Macià, fou qui va fer referència a Santa Maria de Gardeny, imatge de pedra del segle XIV, i va recordar la seva antiga presència al castell dels templers de Gardeny. Avui la seva imatge forma part del fons del Museu de Lleida, si bé també és venerada a la parròquia ubicada al peu d'aquest turó, dedicada a Santa

Diversos ponents van presentar, en breus intervencions, la història de les nou advocacions marianes més populars de la ciutat de Lleida

Maria de Gardeny.

El periodista i historiador Jordi Curcó, actual delegat de Governació a Lleida i que ha estat corresponsal de *Catalunya Cristiana* a Lleida, va parlar de la Mare de Déu del Llit o Verge de la Llitera. Una advocació que té els seus orígens en la Seu Vella, quan l'any 1497 l'escultor Blai va construir la primera Verge de la Llitera per ser exposada el 15 d'agost, festa de l'Assumpció, patrona de l'antiga catedral dels lleidatans, i presidir la processó de la Dormició de la Mare de Déu. Actualment es pot contemplar a la catedral nova, tot i que l'actual imatge és de l'escultor Jaume Perelló (1960). Seguint aquesta tradició de 518 anys, cada 15 d'agost encara és avui exposada a la veneració dels fidels i passejada en processó solemne per l'interior de la catedral nova.

L'itinerari va fer una referència especial a la Mare de Déu del Blau, que va ser presentada pel president de BlausLleida, Josep M. Pujol. Va esmentar el valor històric i artístic de la imatge, obra de l'escultor Jordi Safont el 1447 per presidir la Porta dels Apòstols de la Seu Vella; actualment és venerada al presbiteri de la catedral nova.

El nom de Blau

Alhora, Josep M. Pujol va explicar la llegenda del Blau, tan popular i coneguda pels lleidatans i veritable origen del seu singular nom. «Els canonges de la Seu Vella van encomanar a un rellevant escultor una imatge de la Mare de Déu per ser col·locada al mainell de la Porta dels Apòstols. El temps corria de pressa i el mestre, a fi de tenir-la enllestida en el termini fixat, va fer treballar el seu deixeble en l'execució de l'obra. Aquest va esculpir una formosa cara de la Mare de Déu», va dir el president de BlausLleida.

I va afegir: «L'escultor, en contemplar-la i descobrir la seva bellesa, es va sentir humiliat. Irritat, no va poder contenir l'enveja i va llençar el martell damunt de la cara de la Verge per tal de malmetre-la, però no va aconseguir el seu propòsit. La imatge va restar intacta i en el front colpit per la macteta va aflorar un morat o blau, com si hagués picat en carn viva. L'eina, després d'haver-se estampat a la cara de la Mare de Déu, va rebotar i va anar a parar al cap de l'escultor, que va caure a terra mort.»

Els actes en honor de la Mare de Déu del Blau van comptar també amb un taller per a infants al Museu de Lleida i visites guiades dedicades a la Mare de Déu del Blau, amb representacions escèniques de Godots Teatre. La tarda del dia de la Candelera es va celebrar a la catedral l'Eucaristia de les Blaus, amb ofrena de llums i flors a la imatge, protagonitzada per 80 nenes i joves que es diuen Blau o Maria del Blau, gairebé totes elles de Lleida ciutat, si bé algunes van venir d'altres indrets com Viladecans, l'Espluga de Francolí, Cervera, Flix i Tarragona.